

IVO BAVČEVIĆ

GALERIJA UMJETNINA NARODNOG MUZEJA ZADAR

MATICA HRVATSKA - OGRANAK ZADAR

IZLOŽBENI PROSTOR GALERIJE UMJETNINA, ZADAR, SRPANJ - KOLOVOZ 1994.

Slučaj Ive Bavčevića, arhitekta, urbanista, vrsnog poznavatelja spomeničke baštine, kipara, slikara, grafičara, pjesnika i vrsnog kozera pomalo je karakterističan za naše primorsko urbano podneblje, ali je isto tako i poseban u svojoj kompleksnosti, erudiciji, skrupuloznoj tankoćutnosti i samozatajnosti.

Kada tvrdim da je karakterističan, onda mislim na onaj znani tip klasično školovanog mediteranca, univerzalnog čovjeka, koji je široko otvoren izazovima svojih brojnih talenata. Kada govorim o posebnosti Bavčevićevog slučaja, onda posebno mislim na nesklono vrijeme i okolnosti pod kojima su se razvijali brojni Bavčevićevi talenti, na samozatajnost, na intimne kreativne dileme, na upućenost na samo uski krug prijatelja i poznavatelja njegovih talenata i njegovih umijeća. Činjenica da se Bavčevićeva umjetnost razvijala unutar jednog manjeg kruga entuzijasta prijatelja, također je karakteristična za zadarske prilike pedesetih i šezdesetih godina. Daleko od tokova oficijelne kulture onog vremena, u sjeni forsiranog "modernizma" šezdesetih, još gotovo na ruševinama, u onom čudnom spoju malog broja preostalih starosjedilaca i brojnih intelektualaca koji su u ovaj grad ruševina stigli "po kazni" stvorilo se malo, ali autentično kulturno ozračje, gotovo jedna mikroklima koja je u više područja dala hrvatskoj kulturi i izvanredne talente i jednako izvanredne opuse.

Život i djelo Ive Bavčevića odredile su tragične prilike u njegovoj mladosti. Po temeljitom obrazovanju u klasičnoj gimnaziji, ratne 1944. upisuje studij arhitekture na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, ali ga odmah i prekida zbog odlaska u rat. U svojoj prvoj mladosti preživljava svu tragediju i križni put hrvatske vojske, a potom i represivne mjere boljševičkih vlasti. Nedugo potom suđen je s grupom splitskih omladinaca u poznatom procesu "Hrvatske zastave na Marjanu" na šest godina prisilnog rada. Tijekom zatočenja u Lepoglavi i ropskog rada na Rankovićevim gradilištima nastali su prvi Bavčevićevi likovni zapisi. Zanimljivo je da osim portreta supatnika i jednog malog akvarela dvorišta lepoglavske tamnice ne nalazimo drugih uzničkih uspomena. Ovi crteži, sepie i akvareli okrenuti su drugim temama, posebno studijama ljudskog tijela i pokreta. Ove male skice svjedoče o želji da se užasi stvarnosti nadvladaju kreativnim radom, ali jasno govore i marljivom vježbanju za neki budući likovni poziv. Po povratku iz tamnice i nakon brojnih peripetija s represivnim režimom Bavčević uspijeva završiti studij arhitekture 1959. godine, točno deset godina kasnije nego što bi to redovno učinio. Deset punih godina, upravo onih kada je čovjek najkreativniji, Bavčević je netragom izgubio u vihoru rata, po ranjeničkim posteljama, po gorkim represijama i Rankovićevim tamnicama. Možda samozatajnost njegovog kasnijeg umjetničkog djelovanja ima korijenje upravo u tom vremenu. Kako je tijekom studija arhitekture u više navrata dolazio u Zadar vršeći arhitektonska snimanja romaničkih kuća za potrebe zadarskog fakulteta, to se odlučio u ovom gradu trajno nastaniti. Od ranih šezdesetih godina možemo kontinuirano pratiti njegov arhitektonski i umjetnički rad u zadarskoj sredini. Kada danas analiziramo u retrospektivnom pregledu njegov ukupni rad onda možemo zapaziti vrlo karakterističan konflikt između vrlo naglašenog "modernizma" šezdesetih godina i njegovog kasičnog odgoja, njegovog istinskog uživljavanja u kvalitetu kasičnih materijala i oblika. Naglašeni funkcionalizam i geometrizam u arhitekturi on napušta vrlo brzo, tražeći uzore u lokalnoj graditeljskoj baštini, poštujući pri tome gotovo isključivo upotrebu i obradu tradicionalnih materijala kao što su kamen i drvo. Upravo iz ovih razloga arhitektonsko djelo mu je okrenuto individualnoj stambenoj izgradnji, a zbog već naglašenog tradicionalnog koncepta ostalo je neveliko i pomalo usamljeno u poplavi bezbrojnih rješenja u aktualnim arhitektonskim pomodnostima. Kao projektant sakralnih objekata i mjesta pijeteta rukovodio se koncepcijom da je arhitektonski oblik prvenstveno skulpturalno tretirani volumen, a tek sekundarno funkcijski oblikovan prostor (utjecaj Ivana Meštrovića). Od ranih pedesetih godina Bavčević se sustavno bavi skulpturom. Radi se o nevelikom opusu u kojem dominiraju uglavnom portretne studije, a tek u posljednje vrijeme i omanje studije za kompozicije. U portretnoj skulpturi dominira smireni realizam s klasičnim načinom modeliranja. U nekim ostvarenjima, posebno ženskih likova prisutna je ponekad jedva izražena namjera da se stilizacijom oblika omekša i poetizira forma, dok u izvjesnom broju muških portretnih studija možemo zamijeniti vehementniju modelaciju i sklonost ka ekspresivnom govoru. Recentniji radovi, mahom omanje skice nose u sebi više stvaralačke slobode. Bilo da se radi o barokiziranoj ekspresivnoj formi ("Svibanj 1945"), gotizirajućoj modelaciji ("Bartul Kašić", "meštrovićevskoj" stilizaciji ("Sv. Jeronim" i "Sv. Mihovil") ili pak izraženom monumentalizmu forme ("Krešimir IV"), svjedoci smo jednog kiparskog talenta koji se, budući sam sebi svrhom, iscrpio u intimnom užitku modeliranja, bez jake želje da osvoji prostore. O mogućoj slobodi ovog kiparskog rada govore i brojni crteži, studije i skice za skulpture u kojima dominira sloboda forme i naglašena ekspresija. Ivo Bavčević je svoj kiparski talent, a osobito svoju sklonost ya male forme na najbolji mogući način primijenio pri izradi brojnih plaketa, od kojih je veći broj i realiziran. Plakete su mahom posvećene obljetnicama značajnih muževa hrvatske kulture i politike. Razvijajući portretne studije po poznatim predlošcima, bilo sa gravura, bilo fotografija, Bavčević je vrlo vješto stilizirao portretne i karakterne odlike pojedinog lika na malom prostoru i plitkom reljefu plakete. Za zamijetiti je da su likovi koji su Bavčeviću poznati sa suvremenih litografija i fotografija (Pavlinović, Biankini i dr.) izrađeni s većom dozom realizma i brigom za detalj, dok su portreti osoba čiji lik poznajemo tek sumarno bili predmet slobodnije interpretacije i stilizacije (Marulić, Hektorović, Kašić). O razvitku ideje, fazama analize i stilizacije pa sve do definitivne portretne studije svjedoče brojni crteži i skice za plakete izložene kao komparativni materijal.

Već u skicama za skulpture zamijetili smo Bavčevićev izniman crtački talent koji se manifestira u izvanrednom daru zapažanja i mogućnošću da s krajnjom ekonomijom poteza ostvari karakterizaciju predmeta, osobe, ambijenta i pejzaža. Posebnu vrijednost među bezbrojnim Bavčevićevim crtežima čine brojne vinjete. Te odista majstorske minijature možda su ono najvrijednije u Bavčevićevom opusu. Krajnja ekonomija poteza, ljepota i elegancija linije, živost crteža i životnost oblika, duhovitost i sintetička misao značajke su što krase ova iznimna mala djela. Crtajući kao da piše, tim sjajnim rukopisom Bavčević je zabilježio brojne putopisne skice po zavičaju i diljem Italije. Okom arhitekta i rukom istinskog crtača dao je cijeli niz malih, ali sjajnih eseja o građevinama, ambijentima, umjetninama i ljudima što ih je sretao na svojim putovanjima. Među jednako tako sjajna crtačka ostvarenja možemo ubrojiti i ciklus crteža pod nazivom "Ritmovi" u kojima na krajnje reduciran i sintetički način govori o prirodi ljudskog pokreta, posebno plesa.

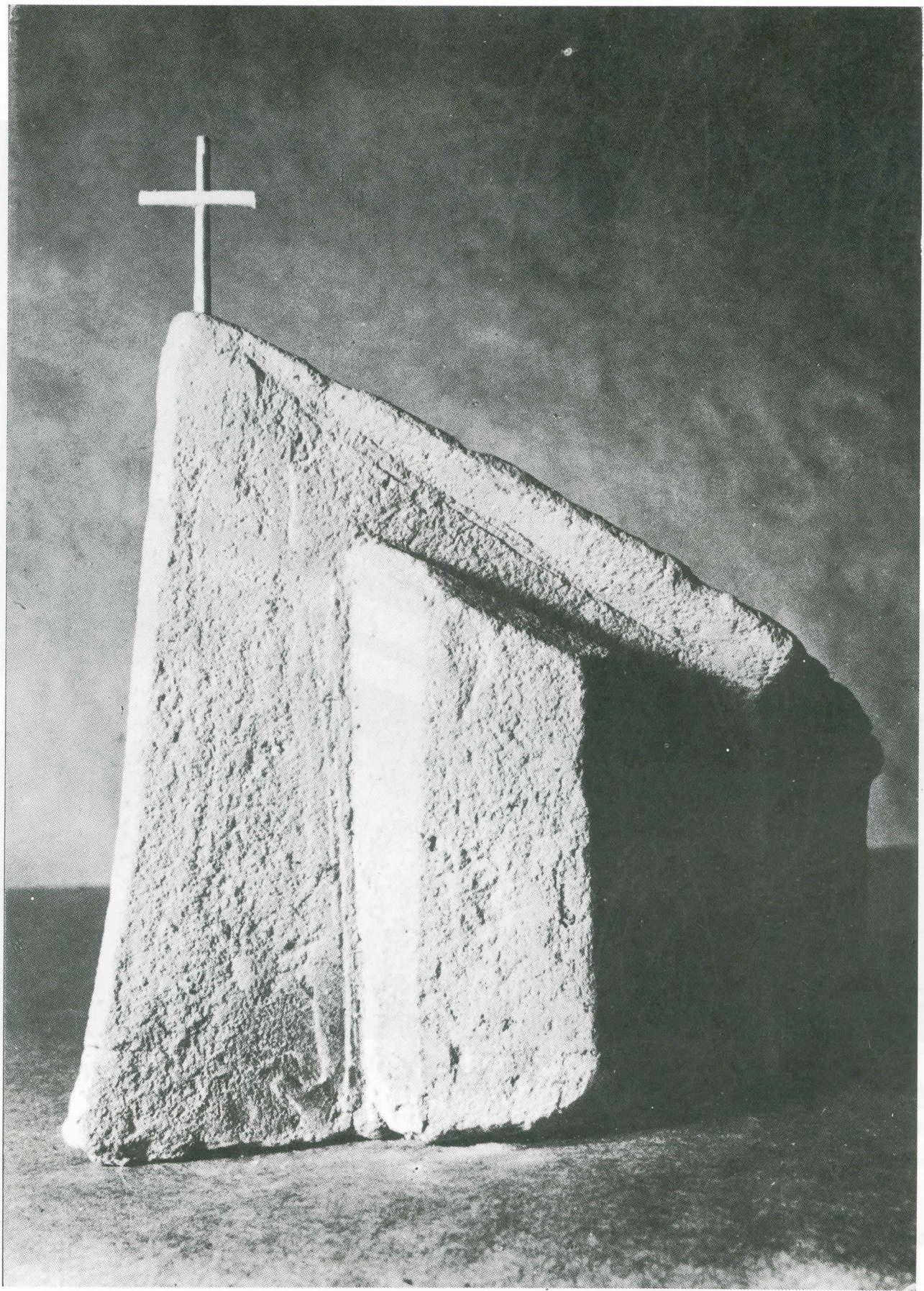
Upotrijebivši flomaster u boji, često u kombinaciji s akvarelom, Bavčević se u posljednjem desetljeću sve intenzivnije bavi i bojom. Iako je to u početku još kolorirani crtež s dominantnom grafijom, postupno se razvija u ekspresivnu, koloristički agresivnu sliku primorskih ambijenata i ugođaja. U tom smislu vrlo je karakterističan ciklus "Kornati" u kojem su kontrastirani točkasti pigmenti sutonskog ili noćnog neba s položenim valovitim linijama mora, ili pak "Zapisi s Paga" u kojima vehemencija poteza i koloristička egzaltacija dosižu krajnju granicu Bavčevićeve ekspresije.

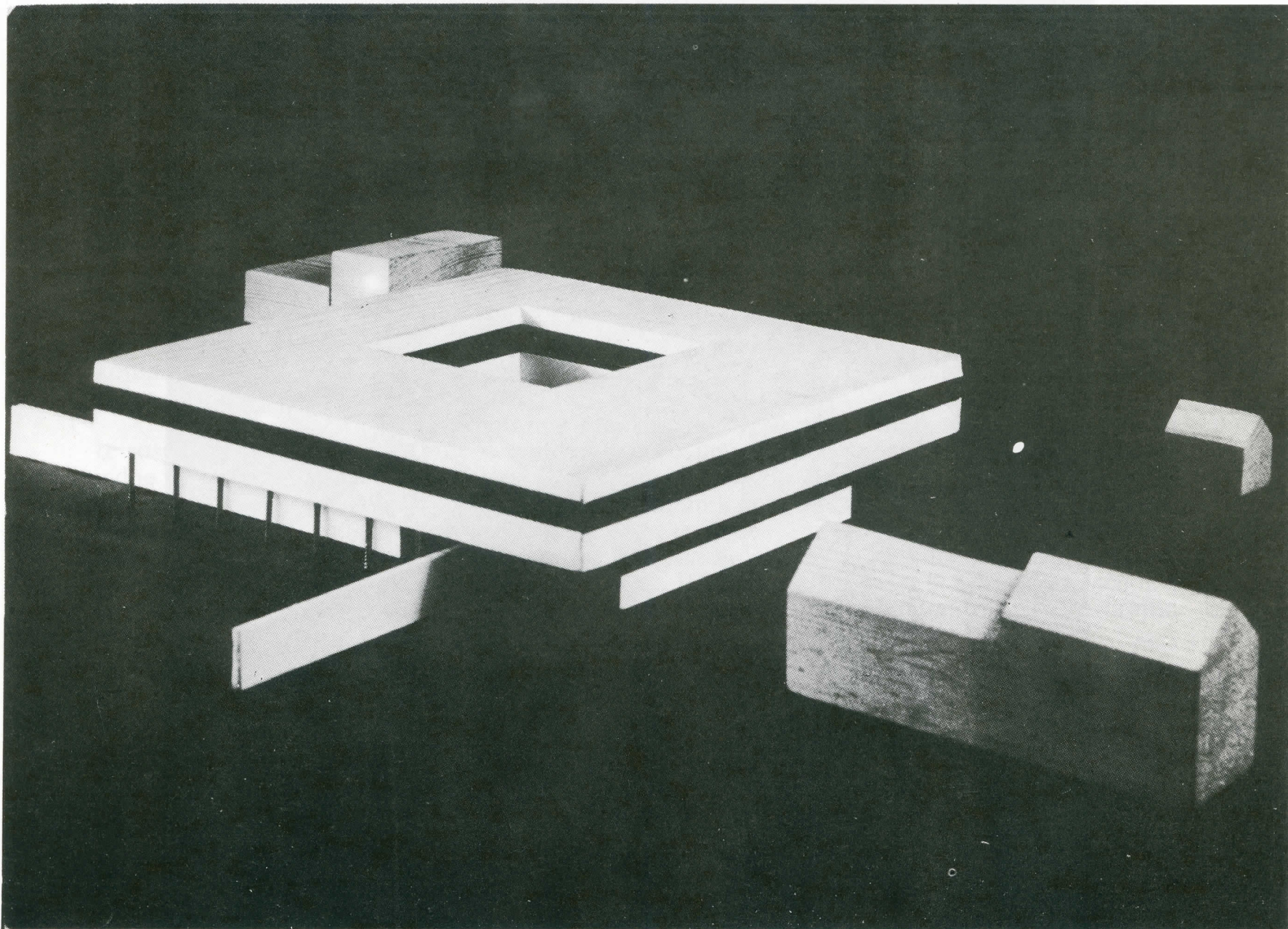
Nastojeći dati što potpuniju sliku ukupnog Bavčevićevog stvaralaštva na izložbi je prisutan i izbor iz bogate zbirke karikatura, te neki primjeri dekorativnog oblikovanja među kojima se ističe plakat prvih "Muzičkih večeri u Sv. Donatu", te duhovit dekorativni kolaž, raden za potrebe Sajma ribarstva.

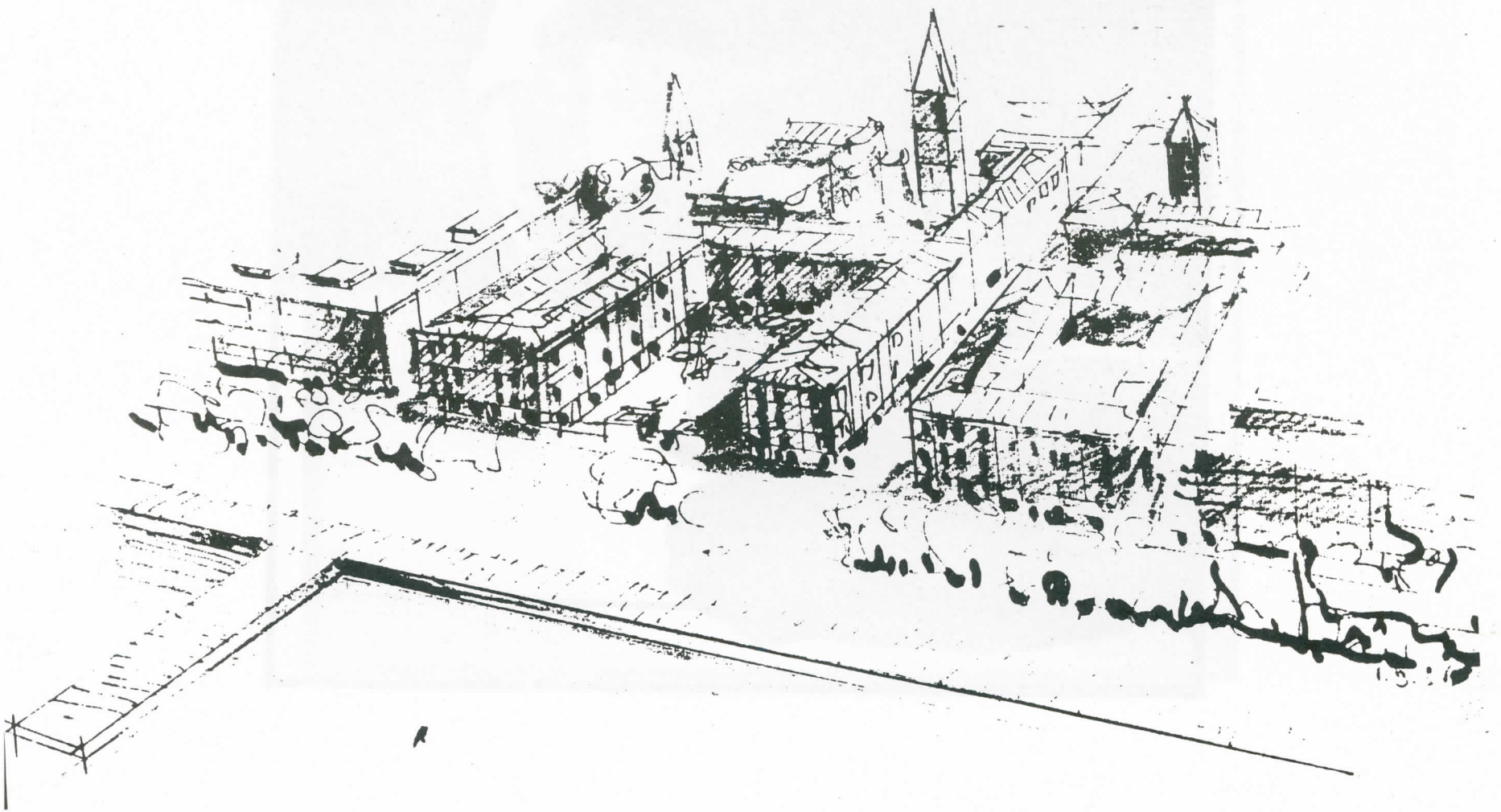
Kad na ovoj izložbi promotimo samo maleni izbor materijala koji nastoji predstaviti retrospektivni presjek kroz gotovo pedeset godina umjetničkog stvaranja postajemo svjedoci jedne iznimne umjetničke ličnosti koja je po strani od vanjskih manifestacija sustavno umjetnički stvarala. Skroman kao čovjek, Bavčević se i kao umjetnik pokazuje u malim, skromnim formama. Međutim, upravo u onim najjednostavnijim manifestacijama svoje umjetnosti, u brojnim crtežima on pokazuje veličinu i snagu svoje umjetničke imaginacije. Radeći za vlastiti užitek, izbjegavajući galerijske vernisaže i pomodnost likovne kritike, Bavčević je na razmeđu između klasičnog i modernog stvorio autentičan opus koji će svakom pravom znalcu umjetnosti pružiti brojne istinske užitke.

Zadar, srpnja 1994.

Antun Travirka

137

134

139

127

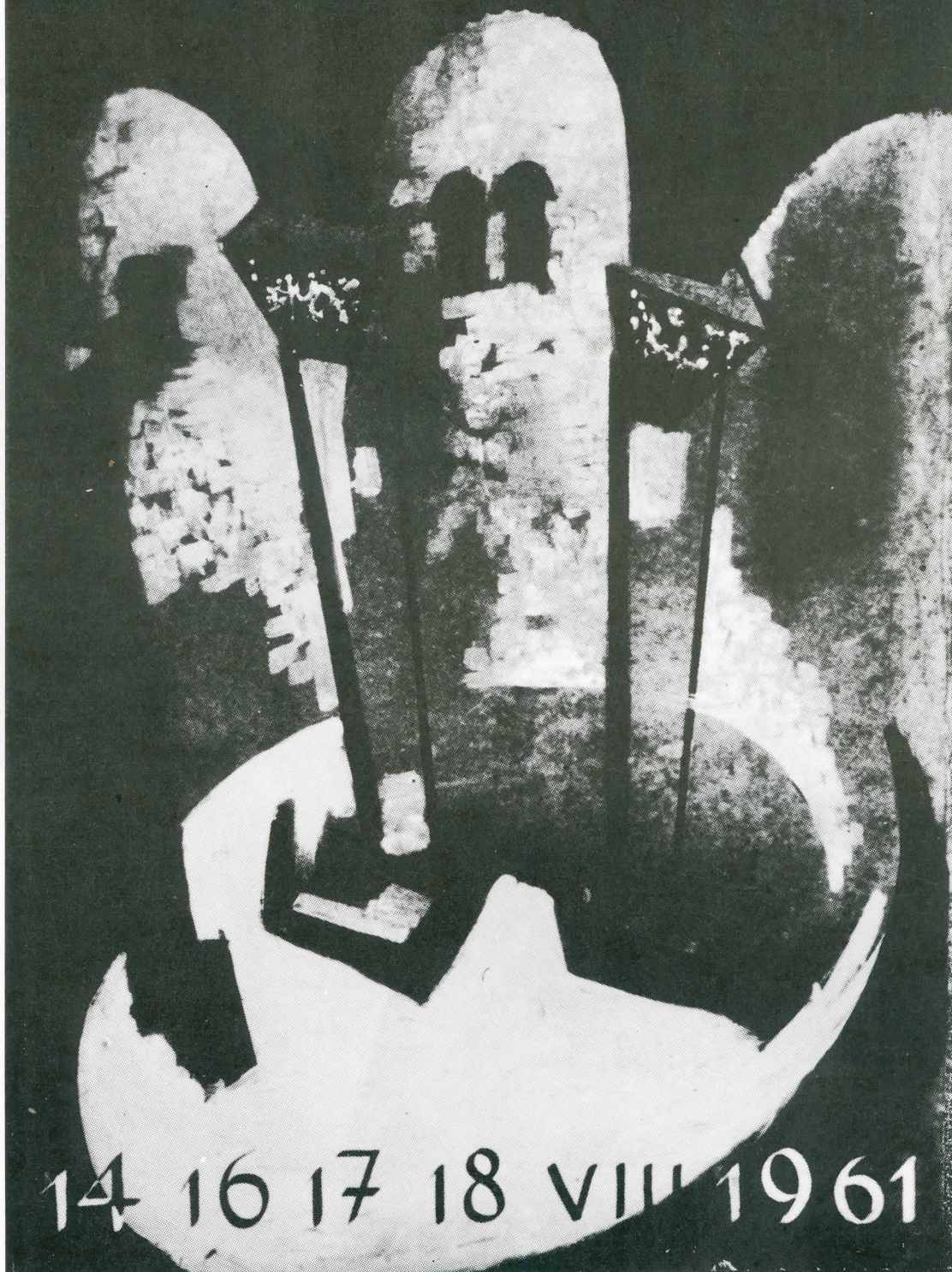

131

138

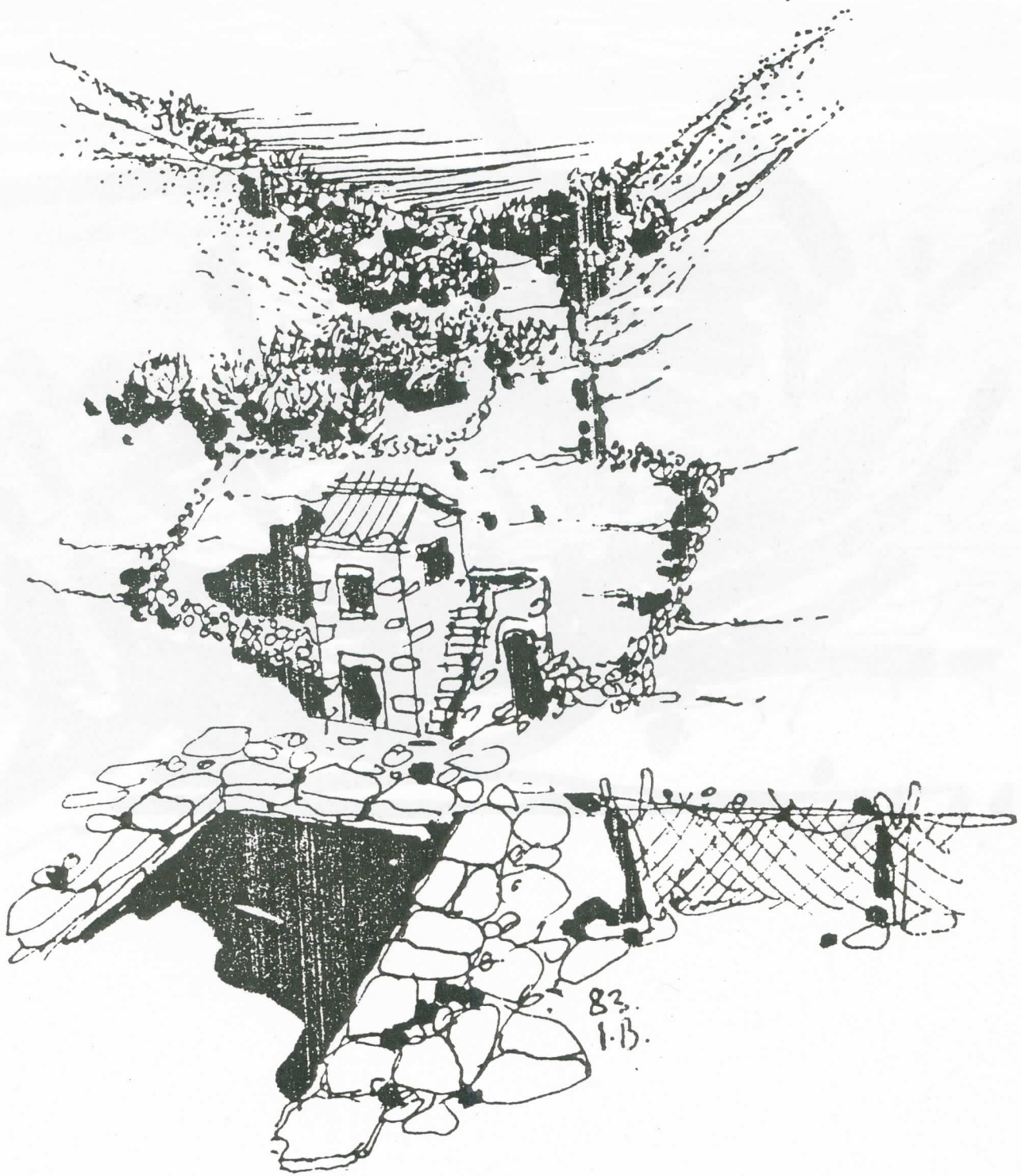
MUZIČKE VECERI U DONATU

14 16 17 18 VIII 1961

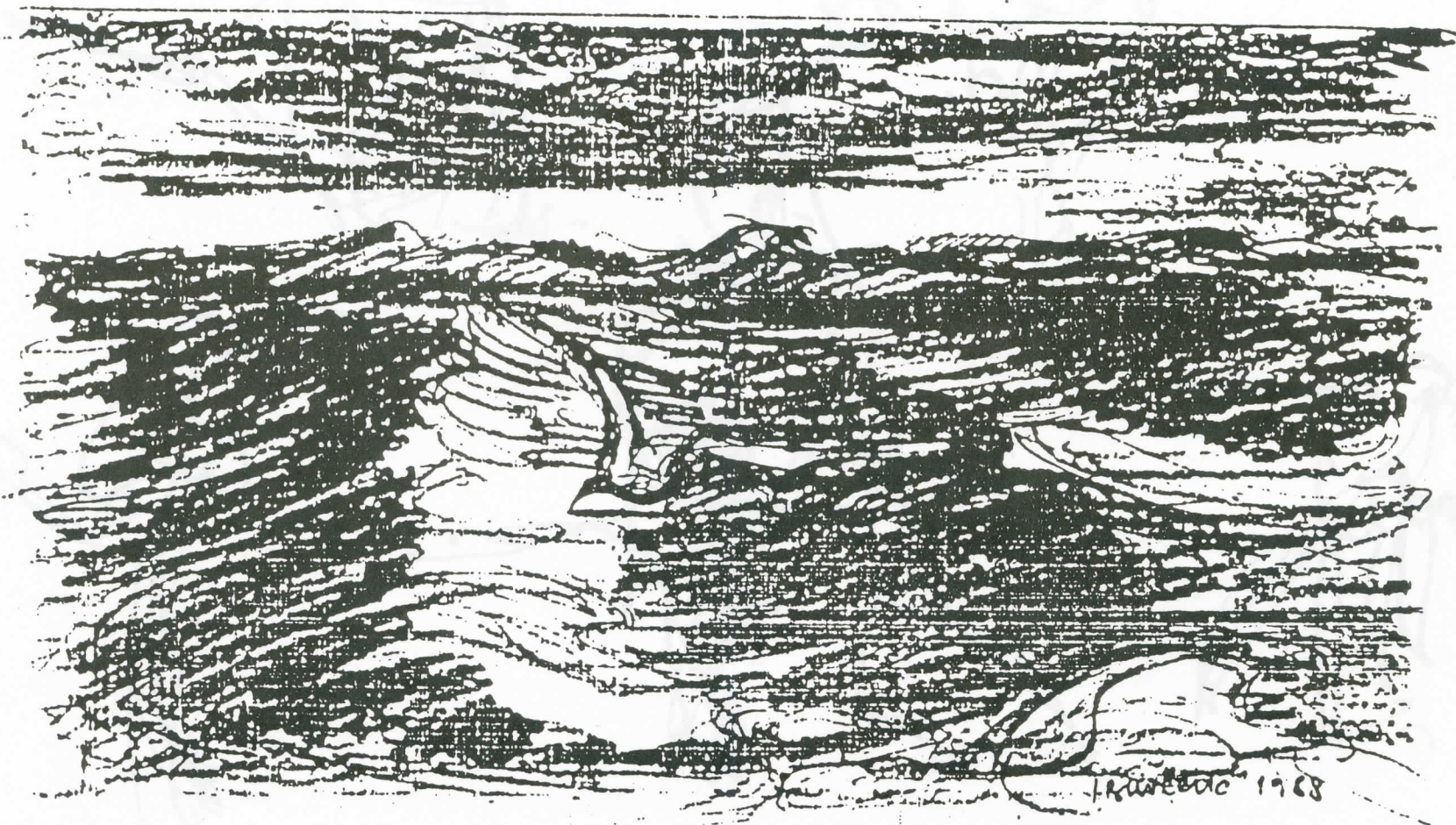

82.
1-B.

82. I.B.

IVO BAVČEVIĆ

Rođen je 17. prosinca 1925. u Kuni na poluotoku Pelješcu. Osnovnu školu započeo je pohađati u rodnom mjestu, a nastavio u Splitu (svaki od četiri razreda osnovne škole u drugoj školi: Kuna, Prokurative, Manuš i Lučac). Klasičnu gimnaziju pohađa u Splitu (do VI. razreda) i Zagrebu (sedmi i osmi). Godine 1944. upisao arhitektonski odsjek na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Iste godine stupio u hrvatsku vojsku. U proljeće 1945. ranjen u Sloveniji i liječen do prosinca 1945. u Vojnoj bolnici u Zagrebu. Godine 1946. upisuje se na tečaj večernje škole likovne umjetnosti u Splitu koju vode profesori Rudolf Bunk, Ante Kaštelančić, Jozo Kljaković i Joko Knežević. U svibnju 1947. osuđen u Splitu na 6 godina prisilnog rada u sudskom procesu grupe "Hrvatske zastave na Marjanu". Na prisilnom radu u Lepoglavi susreće akademskog kipara Lešića koji ga podučava. Od tada postoje likovne zabilješke prisutne i na ovoj izložbi. Na prisilnom radu radio na izgradnji Zemuna, Novog Beograda i Beograda na gradilištima i projektnom birou MUP-a. Godine 1952. pokušao se upisati na ALU, ali nije primljen. Zbog nepriznavanja osmog razreda i mature u Zagrebu 1944, položio u Splitu VIII. razred klasične gimnazije i maturu. Godine 1953. upisuje studij arhitekture na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, gdje diplomira 1959. godine. Za vrijeme studija boravio u Zadru na arhitektonskom snimanju romaničkih zgrada i arheoloških nalaza za potrebe Instituta za povijesne znanosti, odnosno Filozofskog fakulteta u Zadru. Godine 1960. nastanjuje se u Zadru. Do položenog stručnog ispita radio na gradilištima, a potom u projektnom uredu. Obnašao godinu dana funkciju tehničkog direktora Ribarskog sajma u Zadru. Zajedno s P. Dešpaljem i M. Kotlarom osniva i organizira Muzičke večeri u Sv. Donatu. Više od deset godina proučavao problematiku obnove samostana Sv. Krševana, što je rezultiralo opsežnom studijom rekonstrukcije. Sustavno prikuplja i izučava građu o recentnoj urbanističkoj problematici Zadra, posebno povijesne gradske jezgre. Od 1967. radi u Biogradu n/m u funkciji urbanističkog referenta, a od 1977. do umirovljenja u zadarskom ZSIZ-u za stambeno komunalne poslove kao programer izgradnje.

KATALOG IZLOŽENIH DJELA

1-14. Zapis s prisilnog rada, olovka, sepia, akvarel (1947-1951.)	67-81. Zapis s Kornata, flomaster u boji i akvarel (1975-1985.)
15-19. Studije-pripremni radovi za prijem na ALU, olovka, 1952.	82-94. Kornatski obzori, flomaster u boji (1985-1994.)
20-24. Crteži iz 50-tih, flomaster, olovka, tuš (oko 1956.)	95-125. Portretne skice za plakete (1987-1994.)
25-27. Skice sa studija arhitekture (1957-1959.)	126. Ruder Bošković, plaketa, 1987.
28. Portret gđe Nine Viočić, bronca, v. 29cm (1953.)	127. Mihovil Pavlinović, plaketa, 1987.
29. Supruga, patinirani gips, v. 28cm (1957.)	128-130. Petar Hektorović, plaketa, 1988.
30. Glava muškarca, gips, v. 30cm (1963.)	131. Frano Supilo, plaketa, 1988.
31. Studija pjesnika, gips, v. 40cm (1963.)	132. Ivan Gundulić, plaketa, 1988.
31a. Ptica, aluminij, v. 12 cm (1965.)	133. Juraj Bjankini, plaketa, 1988.
32. Portret E.G., gips, v. 30cm (1974.)	134. Šime Vučetić, plaketa, 1990.
33. Portret M.A. gips, v. 40 cm (1980.)	135. Ivan Meštrović, plaketa, 1990.
34. Dječja glava, bronca, v. 28cm (1983.)	136. Silvije Strahimir Kranjčević, plaketa, 1990.
35. Studija glave V.V., bronca, v. 9cm (1983.)	137. Antun Gustav Matoš, plaketa, 1990.
36. Svibnja 1945. (skica za spomenik), bronca, v. 13 cm (1985.)	138. Marko Marulić, plaketa, 1990.
37. Vilharovi prsti, bronca, v. 13cm (1985.)	139. Bartul Kašić, plaketa, 1991.
38. Krešimir IV (skica), bronca, v. 15cm (1986.)	140. Ban Josip Jelačić, plaketa, 1991.
39. Rodilja, bronca, v. 10cm (oko 1986.)	141-143. Grb grada Zadra, plaketa, 1991.
40. Kupačica, bronca, v. 11cm (oko 1986.)	144-174. Putopisne zabilješke, tuš-pero (1985-1987.)
41. Akt (skica), vosak, v. 9cm (oko 1986.)	175-200. Vinjete, tuš-pero, (1960-1990.)
42. Sv. Jeronim (skica), vosak, v. 15cm (1991.)	201-215. Zapis mladošći, pero, olovka, (1987-1989.)
43. Sv. Mihovil (skica), vosak, v. 18,5cm (1991.)	216-236. Ritmovi, tuš, pero, (1960-1990.)
44. Bartul Kašić (skica), bronca, v. 15cm (1991.)	237-247. Realizirana arhitektonska ostvarenja (1962-1985.)
45. Stari opat benediktinac, gips, v. 47cm (1986.)	248-250. Mjesta pieteta (1961-1975.)
46. Koza, vosak, v. 12cm (oko 1986.)	251-254. Studije o spomeničkoj baštini (1985-1990.)
47-52. Skice s Paga, flomaster u boji i akvarel (1992-1993.)	255-265. Karikature (1961-1990.)
53-57. Ratni dani - Zadar, flomaster u boji 1991.	266-276. Izbor dekorativnog oblikovanja (1961-1990.)
58-66. Po Pelješcu i Umbriji (1991-1994.)	

Izbor radova i postava izložbe: IVO BAVČEVIĆ i ANTUN TRAVIRKA; Tekst i likovna oprema kataloga i plakata; ANTUN TRAVIRKA; Fotografije: JOSO ŠPRALJA; Izdavači: NARODNI MUZEJ ZADAR i MATICA HRVATSKA - OGRANAK ZADAR; Naklada 500 primjeraka; Tisak ZADARSKA TISKARA d.d. 1994.

Sponzori izložbe: FOLIJAPLAST, Umag - Zadar; TANKERKOMERC, Zadar; TANKERSKA PLOVIDBA, Zadar; SLOBODNA DALMACIJA, dopisništvo Zadar; CENMAR, Zadar; DALMATINSKA BANKA D.D., Zadar; DALMA - PRIMORJE, Biograd n/m; HTP "ILIRIJA", Biograd n/m; JADERA, Zadar.

